

SØRE LOKALET I HEDALEN – ÅPNINGSTALE 9. JUNI 2014

v/ELLING FEKJÆR

Velkommen til en ny åpningsfest for Lokalet!

Hedalen ungdomslag ble stiftet i 1898. De lange avstandene fra Storruste i sør til Aaslie i nord gjorde at det ble behov for to ungdomslag. Ungdomslaget for Storruste og Nerstad gamle skolekretser ble stiftet i 1903. I 1923 fikk det frilynte ungdomslaget navnet Solsprett. Elling Goplerud fant på navnet og det skulle bety ifølge Sigrid Aspholts nedtegninger: *”Det skulle bli slikt levande og rikt liv blant ungdommen, som sola gjev naturen livskraftig vest og blomstring”*.

Det var mye ungdom i Søre Hedalen på den tida. Den store saka de tok fatt på, var å bygge eget ungdomslokale. Tomtevalget falt på ”Vekta” og med tomt unna Petra Gravlie og Fossholt. Som dere ser er det vid utsikt mot Aurdalsfossa, Vassfaret, fjella og Vidalen. Formann i byggekomiteen var Harald Hagan og byggmester Kristian Eriksen i Ringvoll.

10. januar 1931 var her stor åpningsfest med masse folk, skuespill, allsang, traktering, folkeviseleik, dans og musikk. Søre Lokalet ble mye brukt til ungdomsmøter, fester, baserer, kurs av ulike slag og til dels store arrangement. En kan nærmest si at de frilynte ungdomslagene stod for mye av åndsutviklingen i bygdene våre. Sigrid Aspholt som brant for folkeopplysning, kunnskap og ungdomsrørsla hele sitt liv har skrevet en del om dette og om Lokalet. Hennes bror Tidemann Aspholt var formann i Solsprett i 1931, da lokalet ble åpnet. I gamle protokoller kan man lese bl. annet at Gunnar Perlestenbakken, Gudbrand Bjørnstad, Tidemann og Jon Aspholt spilte mye på Lokalet. Folk fra Øvre Ådalen besøkte også lokalet.

I min oppvekst på 1950-tallet, var vi her på juletefester for søndagsskolen og ungdomslaget. Her var 13 - dagsbasar hvert annet år. Denne alternerte med Nordre Lokalet. 17. mai arrangement var også her, når det regna så mye at en ikke kunne arrangere på Bautahaugen.

Da sentralskolen kom, var det mer lettvent å bruke gymsalen her til arrangement. Lokalet ble mest stående ubrukt. Nystifta Hedalen Kunst- og Husflidslag trengte et stort hus for ulike aktiviteter og fikk langtidsleie på Lokalet fra ca 1980. Svært mye dugnadsarbeid måtte til for å få huset i slik stand at det kunne brukes om vinteren. Arnbjørg Haugen sammen med sitt driftige styre, dugnadsgjeng og støttespillere la ned et stort arbeid. Her var ulike kurs, utstillinger, basarer, aktivitet for voksne og barn. Etter hvert ble Kunst – og Husflidslaget eiere av Lokalet. Lokalet ble hjertebarnet til Gunnhild Synnøve Aspholt med flere, som er her i dag.

Lokalet hadde fortsatt ikke innlagt vann eller kloakk, og et så stort hus og anlegg trenger til enhver tid vedlikehold og utvikling. I 2009 besluttet husflidslaget å selge huset, da de ikke maktet å vedlikeholde og utvikle Lokalet. Lokalet ble avertert til salgs flere ganger. Jeg hadde i min tidlige barndom og oppvekst gode minner fra Lokalet med store Juletefester med mange ringer med barn og voksne rundt juletreet og heimlaga julekake med kakao. Jeg tok kontakt med Gro Skinningsrud, som en skulle henvende seg til, og formann i laget Ruth Heidi Grønbeck ringte meg snart og handel ble det.

Selv om husflidslaget hadde gjort mye med huset, trengtes det mye utbedring og vedlikehold. Store deler av gulvet med lunner var igjen kav råtne, og under gulvet stod store vanddammer på grunn av bergformasjonene. Nå er det skøti dype drengrofter mot nord, øst og sør. Vann er borte etter og vi fant rikelig med vann. Moderne godkjent kloakkanlegg er på plass. Jeg ønsket å tilbakeføre huset med den gamle paneltype utvendig og innvendig. Samtidig er hele huset nå isolert etter dagens krav i vegger, gulv og tak. Nye vinduer er satt inn, da vinduene allerede delvis var råtne. Salen har fått tilbake sin opprinnelige høyde og farge. To klosetter og dusjer er montert bak storsalen. Kjøkkenet er blitt mindre, men det er likevel funksjonelt. Den høge, store etasjeovnen som stod bak i storsalen, kjøpte jeg av Husflidslaget først på 1980-tallet. De trengte penger og skulle ha en nyere ovn. Jeg har gjemt den gamle ovnen i alle disse årene og den vil snart komme på plass igjen.

Gunnhild Synnøve Aspholt ringte meg i vinter: "Jeg vil gjerne gi et åkle i gave til deg og Lokalet!" Nå henger det på langveggen i Storsalen. Åkleet har gammelt mønster fra Vassfaret og Flå. Gunnhild har plantefarget alt garnet og brukte fire år på arbeidet. Sjøormen i keramikk er laget av Tove Grønningsæter og bilde av Lokalet fra gamle dager, fant jeg i et album etter min far Asbjørn Fekjær. Inger på Moen og Sigrid Haugen har sendt meg gamle bilder. Verdifull informasjon har jeg fått etter Sigrid Aspholts nedtegninger. Historie om Lokalet, spesielt fra 1980 og framover, skrevet av daværende sekretær i laget, Ruth Eide Knutsson. Alt dette henger nå i Veslesalen.

Hva skal Lokalet brukes til?

Fekjær psykiatriske senter (FPS) er en institusjon - et senter - i stadig utvikling. Skal Fekjær bestå, noe det skal, må vi være faglig sterke og i forkant i psykiatrisk behandling av vår målgruppe: behandling av ungdom med psykiske problem og av og til med tilleggspolproblematikk. Tross store forandringer og nedleggelse i spesialisthelsetjenesten i Norge, ser jeg og vi ingen direkte mørke skyer over Fekjær. Vi MÅ være i forkant, se muligheter og drive faglig på et høyt nivå. Derfor har forskning og utviklingsarbeid vært sentralt på Fekjær i mange år, og skal fortsatt være det. Gunnar Fossholt er ansatt som forsknings- og utviklingsleder ved Fekjær. Han vil sammen med resten av oss på Fekjær jobbe aktivt for å utvikle senteret videre. Til dette trenger vi et stort hus til å arrangere seminarer, kurs og undervisning med deltakelse fra hele helsenorge. Fekjær med vårt behandlingsopplegg og struktur vekker interesse fra hele landet. Fekjær ønsker å arrangere på Lokalet – gjerne i samarbeid med lag, foreninger og enkeltpersoner – tilstelninger som kurser, fester, foredragskvelder eller underholdning av ulikt slag. Lokalet kan også leies ut til selskaper, ulike arrangement etter nærmere retningslinjer. Mer informasjon vil komme på hedalen.no og på Fekjær sin hjemmeside.

Jeg og Fekjær håper bygda, kommunen og distriktet vil sette pris på at Søre Lokalet – det kulturhistoriske stedet som det er – nå er restaurert. Mang en gang de siste åra har jeg tenkt for meg selv: *"Tenk på all den energien, iveren, pågangsmotet og optimismen den flotte ungdommen i Søre Hedalen la for dagen på 1920-tallet! De maktet å bygge et stort og prektig ungdomslokale med handmakt og ved hjelp av hester. Det viste samhold, dugnadsånd og tro på framtida".*

Nå er det vi som må føre optimismen og iveren videre, samt troen på Lokalet og bygda!

Til slutt vil jeg oppfordre folk til å låne meg bilder fra ulike aktiviteter fra 1931 til i dag. Veslesalen har plass til flere historiske bilder. Har du stoff om Solsprett eller lokalet, setter jeg stor pris på å få dette.